

Volop FSC hout in Suriname; maar het bos bepaalt, de markt moet zich aanpassen

Recent is met ondersteuning van het Guiana Shield Tropical Timber Program van het Initiatief Duurzame Handel (IDH) ruim 400.000 ha tropisch bos FSC-gecertificeerd. De Surinaamse FSC-gecertificeerde bedrijven willen graag in contact komen met de afnemers van duurzaam geproduceerd hout. Dit sluit aan bij de wens van de European Sustainable Tropical Timber Coalition (STTC) om het gebruik van duurzaam geproduceerd hout te vergroten. Deze handschoen heeft de European Timber Trade Federation (ETTF) opgepakt en samen met Environmental Services & Support (ESS) in Suriname en Probos het initiatief genomen tot het organiseren van een FSC-handelsmissie naar Suriname. Met steun van de STTC zijn medio november 17 houtimporteurs uit zes Europese landen naar Suriname afgereisd. En men is enthousiast. De eerste orders zijn geplaatst.

Volop FSC hout in Suriname; maar het bos bepaalt,

Tijdens de handelsmissie hebben de importeurs - van bosbeheer, houtoogst tot verwerking - het potentieel van deze bedrijven kunnen beoordelen. Bovendien is men geïnformeerd over de randvoorwaarden voor succesvolle handel, zoals de rol van de Surinaamse Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB), het niveau van onderzoek en onderwijs en de exportfaciliteiten.

Enorm potentieel

Suriname behoort met ca. 94% bos tot een van de meest beboste landen ter wereld. In totaal 14,8 miljoen ha bos. Hiervan is 4,5 miljoen ha bestemd als potentieel productiebos. Het belangrijkste deel hiervan is uitgegeven in de vorm van houtkapconcessies (1,7 miljoen ha) en gemeenschapsbos (0,6 miljoen ha). Al met al blijft ca. 70% van het bos in Suriname onaangetast door de bosbouw. Dit heeft een beschermde status (13%) of ligt ten zuiden van de 4^e breedtegraad waar geen exploitatie is toegestaan. Men verwacht dat met het huidige rotatiesysteem de zuidelijke reserves niet aangesproken hoeven te worden. Hoewel 1,7 miljoen ha is uitgegeven als houtkapconcessie, wordt hiervan momenteel slechts ca. 1 miljoen ha actief beheerd. 428.954 ha hiervan is nu FSC-gecertificeerd door vier bedrijven (zie kader FSC-gecertificeerde bedrijven in Suriname), waaronder 42.754 ha FSC Controlled Wood.

Houtproductie en export

Sinds 2010 is de oogst van industrieel rondhout in Suriname nagenoeg verdubbeld. Van 246.158 m³ rondhout equivalenten (rhe) in 2010 tot 492.773 m³ rhe in 2014. Volgens de officiële statistieken van SBB werd van dit rondhout in 2014 133.000 m³ gezaagd hout en 3.920 m³

FSC-gecertificeerde bedrijven in Suriname

Dennebos Suriname N.V., www.dennebossuriname.com

Greenheart Suriname N.V., www.greenheartgroup.com/en_op_ko01.html

Soekhoe & Zonen N.V., www.soekhoezonen.sr

Troloco Holding N.V. (Tropical Wood Company & Caribbean Parquet Flooring), www.cpfnv.com/web

Alle bedrijven beschikken over eigen bos en houtverwerkingsfaciliteiten. Bezoek voor meer informatie over houtsoorten en producten de eigen websites of info.fsc.org

multiplex gemaakt. Bovendien wordt een belangrijk deel als rondhout geëxporteerd (144.401 m³) naar voornamelijk Azië (99%), waarbij 63% naar China en 25% naar India gaat. Europa nam in 2014 1.326 m³ rondhout af, waarvan Nederland 455 m³. In 2014 exporteerde Suriname 21.100 m³ gezaagd hout, waarvan 46% naar Azië en 38% naar Europa. Bijna 70% hiervan ging naar België en 17% naar Nederland. Voor de Europese en met name Nederlandse markt zijn de vierkant bekapte (Basralocus) palen een belangrijk export product qua volume. In waarde is Letterhout voor met name de Aziatische markt een belangrijke markt. Het multiplex wordt nagenoeg geheel op de lokale markt afgezet. De statistieken over het bos, productie en export zijn te vinden op de website van SBB: www.sbbsur.com.

Goede randvoorwaarden duurzaam bosbeheer

Ondanks de verdubbeling van de oogst in de afgelopen 5 jaar zit er nog voldoende rek in de houtoogst in Suriname, zonder aan de poten van duurzaam bosbeheer te zagen. Het Centrum voor Landbouwkundig onderzoek in Suriname (CELOS) heeft in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw de basis voor het huidige duurzaam bosbeheer in Suriname gelegd. Op basis van uitgebreid onderzoek is destijds vastgesteld dat binnen de grenzen van duurzaam bosbeheer 25m³ per ha geoogst kan worden in een kapcyclus van 25 jaar. Echter, in de praktijk wordt slechts tussen

de 8 en 12 m³ per ha geoogst. Dit is overigens niet per se goed nieuws (waarover later meer). Wel kan worden vastgesteld dat er een goede wetenschappelijke basis is voor het bosbeheer in Suriname, waarvan de uitgangspunten ook wettelijk zijn verankerd in de Wet Bosbeheer. Dit geldt bijvoorbeeld ook ten aanzien van de traceerbaarheid van rondhout tot aan de stomp. SBB is belast met de controle op de commerciële houtoogst en handhaving. In haar uitvoering van deze taken wordt elke stap gecontroleerd; van de inventarisatie, exploitatie, rondhouttransport, rondhoutverwerking (zagerijen) tot de inspectie op kwaliteit en herkomst van de partijen die klaar staan voor export. Bij elke stap vind

FSC-gecertificeerd Fava Amargosa, geschikt voor GWW-toepassingen als loopdekken, damwanden en beschoeiingen (foto: Mark van Benthem, Probos)

de markt moet zich aanpassen

Demonstratie van RIL-technieken (foto: Mark van Benthem, Probos)

je de markering van het SBB-label en het ingehamerde logo van SBB. Deelnemers aan de handelsmissie hebben geconstateerd dat zij in het kader van de Europese Houtverordening (EUTR) met vertrouwen hout uit Suriname kunnen afnemen en op de Europese markt brengen.

De sociale aspecten, in veel tropische landen een enorme uitdaging, leiden in het kader van FSC-certificering in Suriname niet tot grote problemen. Wel worden op nationaal niveau discussies gevoerd over traditionele grondrechten. Dat sociale aspecten weinig problemen opleveren, komt allereerst doordat er nauwelijks sprake is van bevolkingsdruk in de productiebossen. Bovendien hebben lokale gemeenschappen in de regel hun eigen gemeenschapsbossen toegewezen gekregen, waar zij bijvoorbeeld hout kunnen oogsten voor eigen gebruik. In een aantal gevallen worden concessies door lokale gemeenschappen gebruikt voor de jacht. Echter, zolang jagers zich aan de jachtwet houden, is dit toegelaten.

Ook de zogenaamde inventarisatie van de 'High Conservation Values' (HCV) was voor de concessiehouders geen hoofdpijn-dossier. Uitgangspunt is dat al het oorspronkelijke bos als High Conservation Value is betiteld. In kwetsbare moerassen, savanne gronden, steile hellingen of langs waterstroompjes wordt niet gewerkt, waarbij bovendien duidelijke bufferzones gerespecteerd worden. De bindende voorwaarden waaronder een concessie wordt verleend en de Surinaamse gedragscode voor duurzaam bosbeheer (Code of Practice (concept)) leggen wat dat betreft een solide basis voor FSC-certificering.

FSC

Als er al zo'n sterke basis voor duurzaam bosbeheer ligt, wat voegt certificering volgens de richtlijnen van FSC dan nog toe? Deze vraag kwam tijdens de handelsmissie herhaaldelijk naar voren, waarbij bleek dat FSC-certificering in Suriname vooral iets toevoegt aan de verschillende aspecten die niet direct gerelateerd zijn aan de uitgangspunten van het feitelijke

De concessionairs houden hier zicht op in samenwerking met de autoriteiten. Er is weinig infrastructuur, dus dit is in de regel vrij eenvoudig te controleren.

bosbeheer. FSC maakt op verschillende onderdelen wel degelijk een belangrijk verschil. Zo wordt o.a. gewezen op de positie van werknemers van de FSC-gecertificeerde bedrijven en het feit dat ook onderaannemers zich aantoonbaar aan relevante wet- en regelgeving moeten houden. Voorbeelden hiervan zijn de recent wettelijk verplichte verzekering met betrekking tot ziektekosten en pensioen. Dit is nog niet breed ingevoerd in de bos- en houtsector in Suriname, maar wel door de FSC-gecertificeerde bedrijven. Daarnaast heeft FSC bijgedragen aan de aandacht voor veiligheid, hygiëne op de bedrijfsactiviteiten in het bos en de woonomstandigheden van werknemers.

Voor wat het bos betreft maakt FSC-certificering het verschil in de toepassing van 'Reduced Impact Logging' (RIL) technieken. Hierbij wordt tijdens de velling al zoveel mogelijk rekening gehouden met de toekomstbomen die de volgende oogst (na 25 jaar) zullen uitmaken en de huidige ligging van sleeppaden. Het uitslepen van stammen kan veel schade aan de opstand en de bodem toebrengen. Bij FSC-certificering wordt er op toegezien dat dit tot een minimum wordt beperkt. Een goed gekozen velrichting is hierbij van groot belang.

Uitdagingen

Om vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over duurzaam bosbeheer in Suriname te kunnen spreken moeten meer soorten geoogst worden en een plek in de markt krijgen. Een belangrijke reden dat het oogstvolume achterblijft is het feit dat de bossen in de Amazone enorm soortenrijk zijn. Alleen al in Suriname komen meer dan 1000 boomsoorten voor.

Bij alle FSC-gecertificeerde bedrijven zijn de verwerkingsmogelijkheden bekeken (foto: Mark van Benthem, Probos)

Door alleen een zeer beperkt aantal bekende en eenvoudig te vermarkten houtsoorten te oogsten, wordt de potentie van het bos – en daar- mee het kapvolume en de inkomsten voor het bosbedrijf – onvoldoende benut en ontstaat bovendien het risico dat bepaalde commerciële soorten zeldzaam worden.

Het is dus voor duurzaam bosbeheer van cruciaal belang dat de markt open staat voor houtsoorten waar men (tegenwoordig) minder bekend mee is (zie kader Marktintroductie). Voor duurzaam bosbeheer en de continuïteit in levering van de grondstof hout is het van belang dat bestekschrijvers en architecten ervan overtuigd raken dat het gebruik van hout vooral gebaseerd zou moeten zijn op de fysisch-mechanische eigenschappen, toepassingen of uiterlijk. Houtdeskundigen van bijvoorbeeld de houthandel kunnen dan zorgen voor het juiste hout op de juiste plek. Ook kostentechnisch is dit voordeliger. Wel vergt het een investering van de houthandel, onder andere in vakkennis.

Marktintroductie minder toegepaste houtsoorten

Natuurlijke tropische bossen zijn enorm soortenrijk. In Suriname worden slechts enkele van de honderden voorkomende boomsoorten commercieel gekapt. Dit heeft vanzelfsprekend impact op de beschikbaarheid van deze soorten op de langere termijn, maar betekent ook een verlies aan biodiversiteit en inkomsten en bovendien afnemende economische waarde van de bossen. Dit laatste kan in het ergste geval leiden tot conversie van bos naar ander landgebruik. Om te kunnen spreken over duurzaam bosbeheer is het daarom cruciaal dat een breder palet aan voorkomende houtsoorten wordt gebruikt. Recent is daarom een project gestart om een aantal minder gebruikte Surinaamse FSC-gecertificeerde houtsoorten op de Europese markt te introduceren. Een eerste selectie van tien soorten is gemaakt op basis van de potentie van deze soorten en het voorkomen ervan in de FSC-gecertificeerde bossen. In het project is ruimte om deze soorten technologisch (in een laboratorium) te onderzoeken en praktijkervaringen op te doen. Het project is een initiatief van de FSC-gecertificeerde bosbedrijven in Suriname, Tropenbos Suriname, Probos en ETTF. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door de STTC dat tot doel heeft duurzaam geproduceerd tropisch hout in Europa mainstream te maken, knelpunten op de markt weg te nemen en daarmee duurzaam bosbeheer te stimuleren. Importeurs kunnen zich aansluiten bij het project. Zie www.probos.nl/projecten en (in de nabije toekomst) www.europeansttc.com.

Een andere uitdaging die ook samenhangt met de soortenrijkdom van de Surinaamse bossen is dat, als gevolg van duurzaam bosbeheer, de beschikbaarheid van soorten in de gevraagde volumes niet altijd gegarandeerd kan worden. Concessies worden op basis van een 1% inventarisatie en optimale logistiek bij een kapcyclus van 25 jaar in 25 jaarkapvakken opgedeeld. Het kan zijn dat bij de 100% inventarisatie voorafgaand aan de feitelijke houtoogst geconstateerd wordt dat bepaalde soorten in het betreffende kapvak voor dat jaar niet of slechts zeer beperkt voorkomen. Voor de continuïteit in levering en het stimuleren van duurzaam bosbeheer is het dus van belang dat de houthandel openstaat voor alternatieve houtsoorten. Als er voldoende kennis over deze alternatieve houtsoorten beschikbaar is (zie kader Marktintroductie) zouden importeurs bereid moeten zijn om ook deze soorten af te nemen, ook wanneer zij er nog niet direct een markt voor hebben. Dit kan resulteren in de noodzaak tot het (weer) hebben van hout op de eigen houtwerf van importeurs. Maar als we echt over duurzaam bosbeheer willen spreken, bepaalt het bos het aanbod, niet de markt.

Wanneer we met z'n allen ervoor weten te zorgen dat bij elke schakel in de keten doordringt dat het bos bepaalt wat de markt kan aanbieden en daarvoor open staat, dan gaat het met het bos in Suriname de goede kant op. En niet alleen in Suriname. Elk tropisch bos kenmerkt zich door haar enorme soortenrijkdom.

De deelnemers aan de handelsmissie hebben met hun bezoek aan Suriname in de praktijk nut en noodzaak, maar ook de kansen en beperkingen, van het gebruiken van de diversiteit van het tropische bos leren kennen. Zij zijn enthousiast over de handelsmissie en de potentie van de Surinaamse bossen. Hetzelfde geldt voor de Surinaamse FSC-gecertificeerde bedrijven bij wie zij te gast waren. Een dergelijke missie is zeker voor herhaling vatbaar en de Surinaamse partijen zijn graag bereid hieraan hun medewerking te verlenen.

*Mark van Benthem, Probos
Sietze van Dijk, Environmental Services & Support (ESS)*

*Foto voorblad: Deelnemers aan de handelsmissie
(Mark van Benthem, Probos)*